

naléhavá chudoba, jež pachatele k trestnímu činu svedla, upřímná snaha škodu způsobenou opět nahraditi atd.

Osnova nového trestního zákona nevypočítává příklady ani přitěžujících ani polehčujících okolností. Zvláštní okolnosti polehčující uvedeny jsou při jednotlivých trestných činech.

Okolnosti polehčující (v trestním právu důchodkovém).

I. Pojem.

Tr. zák. důch. vypočítává jednotlivé polehčující okolnosti taxativně. Tyto mají dílem vliv na vyměření trestu, dílem na povahu skutku. Jako polehčující okolnosti uvádí tr. zák. důch., jestliže

1. pachatel nedokonal ještě 14. roku svého věku, nebo je-li mu něco málo přes 14 let;

2. je-li dokázáno, že přestupek byl spáchán toliko z omylu nebo nedostatečné pozornosti a nikoli ze zlého úmyslu;

3. je-li obviněný rozumu velice chabého;

4. dopustil-li se přestupku poslušen jsa příkazu nebo vyzvání osoby, již jest zavázán poslušností, úctou nebo vděčností, ačkoli dle okolností skutek ten mu přičítati dlužno;

5. jestliže obviněný, ačkoli mohl snadno v přestupku pokračovati, od téhož dobrovolně ustoupil, nebo

6. moha způsobiti větší škodu, této se dobrovolně zdržel nebo jiné od ní zdržeti se snažil;

7. jestliže skutkem snažil se zlým následkům přestupku zabrániti;

8. jestliže, prve než přitěžující oznámení nebo důkazy proti němu svědčící ohledně něho byly provedeny, dobrovolně a beze zdráhání se přiznal a vyšetřování usnadnil;

9. jestliže dobrovolně udal vinníky nebo účastníky přestupku nebo prostředky k odkrytí pravdy;

10. pohnula-li jej k přestupku tísnící chudoba.

Okolnosti v odst. 5—9 uvedené mají v zápětí prominutí trestu v případech §§ 256, 476, 477, 478 a 479 tr. zák. důch.

II. Zásady platné ve příčině okolností polehčujících:

1. K polehčujícím okolnostem budiž přihlíženo z úřední povinnosti (§ 88), a z úřední povinnosti budiž uváženo, zdali převládají okolnosti polehčující či přitěžující, a dle toho budiž trest zvýšen nebo snížen (§§ 95, 645, 802).

2. Pokus budiž z pravidla trestán mírněji (§ 93).

3. Dopustilo-li se důchodkového přestupku nebo pokusu několik vinníků (původce, pachatel nebo spoluvinníci) nebo účastníků, budiž každý z nich trestán mírněji dle míry svého úcastenství, jež budiž posouzeno dle předmětu, prostředků nebo výsledku způsobeného nebo možného (§ 94).

4. Byl-li obviněný uznán vinným jedním nebo několika důchodkovými přestupky, při nichž stanovena jest nejvyšší a nejnižší míra trestu, budtež přitěžující nebo polehčující okolnosti pečlivě uváženy (§ 811).

Okolnosti přitěžující (v právu trestním).

I. Pojem.

Přitěžující okolnosti jsou ony skutečnosti, které zvyšují trestnost skutku. V nejširším nikoli však v technickém smyslu patří sem také ony okolnosti, které činí jednání zločinem nebo některou odrůdu jeho (okolnosti kvalifikační), tak na př. lehké poranění tělesné způsobené otci

tvorí zločin těžkého poškození na těle, aneb okolnosti, kterými se krádež stává zločinem (§§ 174—176 tr. z.). Přitěžujícími okolnostmi v širším smyslu jsou ty, které při jednotlivých deliktech zvláště uvedeny jsou, s kterými zákon spojuje vyšší sazbu trestovou (t. zv. důvody trest z ostřující); tak na př. zakládá odpor učiněný se zbraní v ruce dle § 81 tr. z. podniknutí proti vrchnostenské osobě při výkonu úředním vyšší sazbu trestovou od 1—5 let (§ 82, 2. věta tr. z.). V užším a pravém smyslu rozumíme okolnostmi přitěžujícími ony skutečnosti, kteréž nedodávajíce činu rázu trestného nebo nemění sazby trestní, v rámci jedné a téže trestní sazby jednání trestuhodnějším činí, než by bylo, kdyby jich nebylo (t. zv. okolnosti trest zvyšující) a které vyskytnouti se mohou při každém deliktu.

II. Rozdělení a přehled.

Přitěžující okolnosti dělí se na objektivní a subjektivní, dle toho, zakládají-li se ve skutkové povaze činu nebo v osobní vlastnosti pachatelově; na předcházející, provádějící a následující, dále na všeobecné a zvláštní dle toho, vyskytují-li se při všech nebo jen při jednotlivých určitých deliktech.

1. Všeobecné okolnosti přitěžující.

Zločin jest tím těžší, čím zralejší jest rozvaha, čím obsáhlejší jest příprava, s kterou se zločin vykoná, čím větší jest jím způsobená škoda, nebo nebezpečí s ním spojené, čím méně lze proti zločinu býti opatrným a čím více povinností se jím poruší. Jako zvláštní t. j. příkladmo uvedené okolnosti přitěžující obsahuje § 44 tr. z.:

- a) dopustí-li se kdo více zločinů různého druhu (konkurence, viz tento článek);
- b) když tentýž zločin opakuje (opakování);
- c) byl-li již pro podobný zločin trestán (vrácení se);
- d) svedl-li jiné ke zločinu;
- e) je-li původcem, návodcem neb náčelníkem zločinu, který spáchalo více osob.

Okolností přitěžující jest, snaží-li se obviněný podvésti vyšetřujícího soudce vymyšlením nepravých okolností (§ 45 tr. z.), nebo přizná-li se sice ke zločinu, vzpírá se však udati skrýš ukradených věcí (§ 113 voj. tr. z.). Při přečinech a přestupcích pokládají se ještě za přitěžující okolnosti mimo uvedené případy ještě tyto: byla-li svedena mládež nebo jiná poctivá osoba, byl-li dán zlý příklad v rodině nebo bylo-li vyvoláno veřejné pohoršení.

2. Zvláštní okolnosti přitěžující.

Nejdůležitější z nich jsou: při přečinech a přestupcích proti veřejné mravopoctnosti, je-li vinník lepšího vychování a vzdělání (§ 263 lit. *f, g, h, n* tr. z., srov. též § 112 voj. tr. z.). Při trestání nedospělců jest vzítí zřetel nejen na velikost a povahu trestního činu, nýbrž také na stáří vinníkovo, dle toho blíží-li se dospělosti, jakož i na jeho způsob myšlení, jak z přítomného jednání tak i z předchozího chování vyplývající i na seburčení, škodlivé náklonnosti, zlomyslnost nebo nepolepšitelnost (§ 271 tr. z.). Při výměře trestu na napodobení nebo změnu veřejných dlužních upisů majiteli svědčících jest tuto vlastnost veřejných dlužních upisů za přitěžující okolnost považovati (§ 117 tr. z.), při vraždě nebo zabití blízký poměr příbuzenský, manželský nebo závazkový (§§ 137 a 142 tr. z.); při

souboji vyzývatel (§ 162 tr. z.); krádež vykonaná v noci (§ 180 tr. z.); při dvojženství, zatajil-li vinník svůj stav manželský (§ 208 tr. z.). Zvláštní přitěžující okolnosti při urážce cti vypočítává § 494 tr. z. Při lichvářských úvěrních obchodech působí zvláště přitěžujícím způsobem opětne odsouzení pro týž skutek nebo provozování po živnostensku nebo ze zvyku (§§ 3 a 4 zákona ze dne 28. května 1881 č. 47 ř. z.).

III. Vliv přitěžujících okolností na výměru trestu.

Dle vládních motivů při § 322 tr. ř. z r. 1873 vyslovených jest tam, kde zákon ohledně nejvyšší sazby trestové užívá výrazu »za zvláště přitěžujících okolností« nebo podobného všeobecného výrazu, ve skutečnosti jen jediná sazba trestová. Více sazeb trestových jest jen v těch případech, kde výměra trestu závislá jest na přitěžujících nebo polehčujících okolnostech v zákoně výslovně uvedených (§§ 281 č. 11 a 344 č. 12 tr. ř.). Mají se tudíž otázky porotcům klásti toliko v okolnostech polehčujících nebo přitěžujících výslovně uvedených (§§ 322, 344 tr. ř., rozh. kas. dv. ze dne 12. listopadu 1874 č. 7724 sb. č. 30 a ze dne 14. července 1881 č. 4864 sb. č. 363). O »výslovně« v sazbě trestové obsaženém uvedení polehčujících a přitěžujících okolností lze mluvit tehdy, když sazba trestová pro určitý delikt stanovená ve dvě nebo více oddělených a nikoli ze sebe plynoucích trestních sazeb se dělí (rozh. ze dne 12. listopadu 1874 č. 7724 sb. č. 30).

Osnova nového trestního zákona neuvedla pravidel pro výměrování trestů v mezích daných trestních sazeb. Neboť zákonné stanovení důvodů pro výměru trestu mohlo by jen tenkrát býti s užitkem, kdyby se podařilo tyto důvody taxativně vypočítati a stanoviti, jaký význam každému jest přiložiti. Jednotlivé přitěžující okolnosti mají různý význam, a při jich použití nelze počítati jich množství, nýbrž jich hodnotu, pro kterou nelze však vhodné míry nalézt. Následek toho jest, že volné uvážení soudcovy pohybuje se v mezích jemu daných. Tím se vliv jednotlivých — často na vůli pachatelově nezávislých — okolností na kvalifikaci činu a trest na pravou míru uvede.

Okolnosti přitěžující (v trest. právu důchodkovém).

I. Pojem.

Přitěžujícími okolnostmi jsou ony, kterými se škoda, kterou přestupek důchodkový za účel má neb působí, anebo nebezpečí hrozící z přestupku zvyšuje, osobní povaha pachatele nebezpečnější se stává, a přestupek podporuje a zajišťuje, nebo jeho odkrytí nebo zabránění stěžuje. Přitěžující okolnosti, které důchodkový zákon trestní uvádí, jsou buď důvody pro výměru trestu nebo důvody kvalifikační. Tyto poslední jsou rozhodny při stanovení vyšší sazby trestové (§ 89 tr. zák. důch.).

II. Všeobecné přitěžující okolnosti jsou ony, které při všech důchodkových přestupcích se v úvahu vzíti musí a zakládají se buď v povaze osoby nebo v povaze skutkové.

1. Z povahy osoby vyplývají tyto:

- a) dopustil-li se obviněný současně nebo před tím ještě jiného nebo více důchodkových přestupků (vrácení se k činu);
- b) opakoval-li tentýž přestupek;
- c) překročil-li zákon nikoli z pouhého omylu nebo nedostatku potřebné opatrnosti, nýbrž úmyslně;
- d) páše-li přestupky po živnostensku nebo činí-li z toho stálé zaměstnání;